

Prima instanță: Judecătoria Chișinău, sediul Centru (jud.: D. Sîrbu)
Instanța de apel: Curtea de Apel Chișinău (jud.: I. Cotruță, I. Țurcan, L. Pruteanu)

DECIZIE

06 decembrie 2023

mun. Chișinău

Curtea Supremă de Justiție

Completul de judecată, în componență:

Președinte, judecător

Judecători

Aliona Miron

Diana Stănilă

Ion Malanciuc

examinând admisibilitatea recursului declarat de Ministerul Justiției,
în cauza civilă, intentată la cererea de chemare în judecată depusă de Marin
Cristina împotriva Ministerului Justiției cu privire la constatarea încălcării dreptului
la examinare în termen rezonabil a cauzei penale, încasarea prejudiciului moral, și
compensarea cheltuielilor de judecată,

împotriva deciziei Curții de Apel Chișinău din 07 februarie 2023, prin care s-a
respins apelul declarat de Ministerul Justiției și s-a menținut hotărârea Judecătoriei
Chișinău, sediul Centru din 16 septembrie 2022,

c o n s t a t ă:

La 16 iunie 2022, Marin Cristina a depus cerere de chemare în judecată
împotriva Ministerului Justiției cu privire la constatarea încălcării dreptului la
examinare în termen rezonabil a cauzei penale nr. 2015515219, încasarea
prejudiciului moral în sumă de 240 000 lei, precum și compensarea cheltuielilor de
judecată.

În motivarea acțiunii a invocat că, prin ordonanța din 01 octombrie 2015 s-a
dispus începerea urmăririi penale în privința reclamantei Marin Cristina în temeiul
art. 165 alin. (2) lit. b), d) Cod penal.

Prin Ordonanța de perchiționare din 19 octombrie 2015 s-a dispus efectuarea
percheziției la domiciliul reclamantei, Marin Cristina, acțiuni ce au avut loc la data
de 28 octombrie 2015.

Ulterior, prin ordonanța din 28 octombrie 2015, Marin Cristina a fost
recunoscută în calitate de bănuț în comiterea infracțiunii prevăzute de art. 165 alin.
(2) lit. b), d) Cod penal.

La 28 octombrie 2015, a fost reținută în baza procesului- verbal de reținere.

La 30 octombrie 2015, Marin Cristina a fost pusă sub învinuire, incriminându-
i-se comiterea infracțiunii prevăzute de art. 165 alin. (2) lit. b), d) Cod penal, fiind
înaintat demers privind aplicarea față de Marin Cristina a măsurii preventive sub
formă de arest preventiv pe un termen de 30 zile.

Prin încheierea Judecătoriei Centru, mun. Chișinău, din 30 octombrie 2015 s-a dispus admiterea parțială a demersului procurorului și aplicarea față de Marin Cristina a măsurii preventive sub formă de arest la domiciliu pe un termen de 30 de zile.

Prin încheierea Judecătoriei Centru, mun. Chișinău, din 27 noiembrie 2015 s-a dispus prelungirea cu 30 de zile a măsurii preventive sub formă de arest la domiciliu față de Marin Cristina.

Prin încheierea Judecătoriei Centru, mun. Chișinău, din 24 decembrie 2015, măsura preventivă sub formă de arest la domiciliu aplicată față de Marin Cristina a fost prelungită cu încă 30 de zile, până la 23 ianuarie 2016 ora 14⁰⁰.

Prin încheierea Judecătoriei Centru, mun. Chișinău, din 24 februarie 2016, s-a dispus respingerea demersului procurorului privind prelungirea măsurii preventive sub formă de arest la domiciliu și s-a înlocuit cu măsura preventivă alternativă arestului, sub formă de liberare provizorie sub control judiciar.

Astfel, reclamanta s-a aflat în arest la domiciliu timp de 117 zile, iar în izolator timp de 2 zile.

Totodată, menționează că în perioada când reclamanta a fost reținută și s-a aplicat măsura preventivă sub formă de arest la domiciliu aceasta a fost însărcinată. În perioada respectivă reclamanta a suferit iminență de avort tardiv/spontan, fiind internată în staționarul medical, fapt confirmat prin extrasele și certificatele medicale.

Prin ordonanța procurorului în Procuratura pentru Combaterea Criminalității Organizate și Clauza Speciale din 16 decembrie 2021, s-a dispus scoaterea de sub urmărire penală a învinuitei Marin Cristina din motive că în acțiunile ei, fapta nu întrunește elementele infracțiunii prevăzute de art. 165 din Codul penal și nici ale altei infracțiuni prevăzute de același cod.

Reclamanta consideră că la examinarea cauzei penale nr. 2015515219 a fost încălcat termenul rezonabil de examinare a acesteia fiind depășite toate criteriile de determinare a acestuia.

Iar perioada care trebuie luată în considerare începe din ziua în care persoana este pusă sub acuzare.

Astfel, constată că în privința reclamantei perioada de calculare a termenului rezonabil începe a curge din data de 28 octombrie 2015, când aceasta a fost recunoscută în calitate de bănuit și s-a finalizat la 16 decembrie 2021, când aceasta a fost scoasa de sub urmărire penală.

Reclamanta a indicat că urmărirea penală în privința sa a durat 6 ani și o lună, perioadă excesivă pentru urmărire penală.

Complexitatea cauzei penale nr. 2015515219 nu a fost una complexă, în cadrul cauzei respectivei nu s-a efectuat nici o expertiză, nu au fost efectuate comisii rogatorii sau alte acțiuni procedurale, care necesită o perioadă mare de timp, majoritatea acțiunilor procedurale efectuate de către organul de urmărire penală fiind audierea părților-vătămată și martori.

Reclamanta a susținut că, i s-a încălcat în mod grav dreptul de examinare a cauzei penale nr.2015515219 în termen rezonabil, iar această fapt i-a creat un prejudiciu moral, ce îl estimează moral la suma de 240 000 lei.

Prin hotărârea Judecătoriei Chișinău, sediul Centru, din 16 septembrie 2022, s-a admis parțial cererea de chemare în judecată înaintă de Marin Cristina.

S-a constatat încălcat dreptul reclamantei Marin Cristina la examinarea în termen rezonabil a cauzei penale nr. 2015515219.

S-a încasat din contul bugetului de stat, prin intermediul Ministerului Justiției, în beneficiul reclamantei Marin Cristina, suma de 90 000 (nouăzeci mii) lei cu titlu de prejudiciu moral pentru încălcarea dreptului la examinare în termen rezonabil a cauzei penale nr. 2015515219 și suma de 8 787 (opt mii șapte sute optzeci și șapte) lei cu titlu de cheltuieli de asistență juridică, iar în total suma de 98 787 (nouăzeci și opt mii șapte sute optzeci și șapte) lei.

În rest, acțiunea reclamantei Marin Cristina cu privire la repararea prejudiciului moral, în partea ce excedă suma adjudecată, s-a respins ca neîntemeiată.

Pentru a hotărî astfel, instanța de fond a reținut că reclamanta Marin Cristina a avut parte de o justiție ineficientă, fiindu-i încălcat dreptul la judecare în termen rezonabil a cauzei penale, pornite la 01 octombrie 2015, și finalizată la 16 decembrie 2021, prin emiterea ordonanței Procuraturii pentru Combaterea Criminalității Organizate și Clauza Speciale prin care s-a dispus scoaterea de sub urmărire penală a învinuitei Marin Cristina din motive că în acțiunile ei fapta nu întrunește elementele infracțiunii prevăzute de art. 165 din Codul penal.

Instanța de judecată la examinarea cauzei privind constatarea încălcării dreptului la examinare în termen rezonabil a cauzei penale nr. 2015515219, a luat în calcul criteriile de apreciere a tergiversării judecării cauzei și anume complexitatea cauzei, comportamentul părților, conduita organului de urmărire penală și importanța procesului pentru cel interesat.

Instanța a reținut că, în speță, nu a fost depusă diligența necesară în vederea exercitării urmării penale, fapt ce generează dreptul reclamantei la constatarea încălcării dreptului la examinare în termen rezonabil a cauzei penale nr. 2015515219.

Încălcarea termenului rezonabil a avut loc din motive ce nu pot fi imputate reclamantei, ținând cont că ultima nu a împiedicat în niciun fel exercitarea urmării penale.

Astfel, în temeiul art. 5 alin. (1) al Legii nr. 87 din 21 aprilie 2011, instanța de fond a stabilit că suma de 90 000 lei poate fi considerată ca o compensare ce ar aduce satisfacție echitabilă a reclamantei Marin Cristina, cu titlu de prejudiciu moral, pentru suferințele morale cauzate.

Nefiind de acord cu soluția instanței de fond, la 22 septembrie 2022 Ministerul Justiției a declarat apel împotriva hotărârii Judecătoriei Chișinău, sediul Centru, din 16 septembrie 2022, solicitând admiterea cererii de apel, casarea hotărârii contestate și emiterea unei noi hotărâri prin care să fie respinsă cererea de chemare în judecată depusă de Marin Cristina.

Prin decizia Curții de Apel Chișinău din 07 februarie 2023, s-a respins apelul declarat de Ministerul Justiției și s-a menținut hotărârea Judecătoriei Chișinău, sediul Centru, din 16 septembrie 2022.

La 03 mai 2023, Ministerul Justiției, a declarat recurs împotriva deciziei Curții de Apel Chișinău din 07 februarie 2023 solicitând admiterea recursului, casarea deciziei instanței de apel și hotărârii primei instanțe, și emiterea unei noi hotărâri prin care cererea de chemare în judecată depusă de Marin Cristina să fie respinsă, ca fiind neîntemeiată.

În motivare a susținut că, soluția instanțelor ierarhic inferioare este neîntemeiată.

Instanța de apel a motivat decizia, fără a intra în esență și a supune aprecierii cuvenite pretențiile formulate în litigiu în raport cu prevederile legale.

În speță, termenul rezonabil de desfășurare a urmăririi penale în privința reclamantei Cristina Marin urma a fi calculat de la data recunoașterii acesteia în calitate de bănuit de săvârșirea infracțiunii prevăzute la art. 165 alin. (2) lit. b) CP, prin ordonanța emisă la 28.10.2015, în cauza penală nr. 2015515219, până la data emiterii ordonanței de scoatere de sub urmărire penală, 16 decembrie 2021.

Respectiv, termenul de examinare a cauzei penale a fost de 6 ani și 1 lună.

Recurentul a susținut că, potrivit raportului motivat asupra cauzei, la data de 11 august 2022 a fost emisă ordonanța de reluare a urmăririi penale în privința intimetei Marin Cristina.

Din data de scoaterii de sub urmărire penală până la data reluării urmăririi penale timp de 7 luni și 26 de zile, intimata nu a deținut nici o calitate procesuală în cadrul procesului a cărui tergiversare se invocă, nu a existat nici un proces penal pe rol în privința acesteia, din care considerente această perioadă ar fi absurd de a fi luată în calculul termenului de examinare a cauzei penale date.

Iar din data reluării urmăririi penale, 11 august 2022, până la data pronunțării hotărârii în cauza dată, 16 septembrie 2022, s-a scurs o perioadă de 1 lună și 5 zile.

Astfel, din data recunoașterii în calitate de bănuit până în prezent, data examinării cauzei în temeiul legii nr. 87, s-au scurs 6 ani 2 luni și 5 zile, dar nu mai mult de 7 ani, după cum a constatat instanța de fond.

În opinia recurentului instanța de apel a omis să se expună asupra admiterii sau respingerii în calitate de probă a explicațiilor reprezentantului Ministerului Justiției privind netemeinicia acestei solicitări, argumentând sub aspectul complexității cauzei, comportamentul organelor de urmărire penală și a participanților la proces, fapt ce denotă adoptarea unei hotărâri incompatibile cu standardele art. 6 par. 1 CEDO, care presupune că „o decizie motivată permite părților să demonstreze că a fost audiată în mod real cauza lor.

Instanța de apel a analizat superficial criteriul complexității cauzei care ar justifica întârzierea procedurilor penale, or aceasta l-a evaluat doar sub aspectul gravității componente de infracțiune imputate intimetei, conform art. 16 din Codul penal și a calificat drept „cauză de o complexitate semnificativă, însă care nu poate să determine o justificare a duratei de examinare de mai mult de 7 (șapte) ani”, fără a lua în considerare argumentele pârâtului în justificarea complexității cauzei supuse controlului.

Recurentul a susținut că, potrivit criteriilor de apreciere a termenului rezonabil de soluționare a cauzei penale, complexitatea cazului, comportamentul participanților la proces, conduita organului de urmărire penală, desfășurarea urmăririi penale timp de 6 ani și 1 lună este conformă exigenței privind examinarea cauzei în termen rezonabil. Iar instanța de apel și fond în mod eronat au constatat că există o încălcare a termenului de examinare a cauzei penale desfășurate în privința intimetei.

De asemenea, recurentul a reiterat că, instanțele investite cu judecarea fondului nu au motivat suficient hotărârea privind stabilirea cuantumului prejudiciului moral, suma de 90 000 de lei fiind excesivă și disproporționată principiilor compensării

echitabile și rezonabile a prejudiciului moral, nefiind stabilite suferințele morale de o asemenea intensitate, precum și la stabilirea cuantumului despăgubirilor se impune necesitatea ca partea vătămată să primească o satisfacție echitabilă pentru prejudiciul moral suferit, să aibă efect compensatoriu și nu trebuie să constituie venituri nejustificative.

Suma încasată cu titlu de prejudiciu moral este exorbitantă raportat la realitatea economică și socială actuală din țara noastră.

La fel, compensarea cheltuielilor de asistență juridică suportate la examinarea prezentei cauze civile în mărime de 8787 lei, nu au fost probate în modul corespunzător și nu constituie niște cheltuieli făcute în limita unui cuantum rezonabil.

Respectiv, recurentul consideră că, aplicarea eronată a normelor de drept material și procedural, are un efect nociv, nu doar pentru societate, ci și pentru cadrul legal, deoarece creează un precedent, care este greu de remediat.

La 25 mai 2023, Curtea Supremă de Justiție a expediat în adresa intimaților pentru notificare copia recursului, explicându-le dreptul de a depune referință (f.d.23 Vol. II).

Prin referința depusă la 05 iulie 2023, reprezentantul intimitei, avocatul Coban Igor a pledat pentru inadmisibilitatea recursului, invocând netemeinicia recursului declarat de Ministerul Justiției.

În conformitate cu prevederile art. 434 alin. (1) Cod de procedură civilă, recursul se declară în termen de 2 luni de la data comunicării hotărârii sau a deciziei integrale, dacă legea nu prevede altfel.

Dispozitivul deciziei Curții de Apel Chișinău a fost pronunțat public la 07 februarie 2023.

Conform extrasului din poșta electronică anexat la fila dosarului 241 Vol. I, decizia motivată a Curții de Apel Chișinău din 07 februarie 2023 a fost notificată părților la 07 martie 2023 prin intermediul poștei electronice.

Respectiv, Completul de judecată al Curții Supreme de Justiție notează că, în speță, calea de atac în ordine de recurs a fost demarată în interiorul termenului legal.

Completul de judecată al Curții Supreme de Justiție consideră oportun de a învedera că, prin Legea pentru modificarea unor acte normative (modificarea cadrului normativ conex reformei Curții Supreme de Justiție) nr. 246 din 31 iulie 2023, în vigoare 18 august 2023, cu excepția art. IV, V pct. 1-9 și 11-16 și art. VII – 01 septembrie 2023, publicată în Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr. 318-321 art. 570 din 18 august 2023, au fost introduse modificări în Codul de procedură civilă, inclusiv la capitolul XXXVIII – Recursul, secțiunea a 2-a, recursul împotriva actelor de dispoziție ale curților de apel.

Conform art. XI alin. (3) din Legea pentru modificarea unor acte normative (modificarea cadrului normativ conex reformei Curții Supreme de Justiție) nr. 246 din 31 iulie 2023, recursurile depuse la Curtea Supremă de Justiție până la data intrării în vigoare a prezentei legi vor fi examinate în baza temeiurilor în vigoare la data depunerii recursurilor.

În această consecvență, se deduce că admisibilitatea recursului depus de către Ministerul Justiției împotriva deciziei Curții de Apel Chișinău din 07 februarie 2023 va fi examinată în baza temeiurilor stipulate în redacția art. 432 din Codul de procedură civilă în vigoare până la 01 septembrie 2023.

Examinând admisibilitatea recursului, fără prezența participanților la proces, în acord cu procedura specificată la art. 440 din Codul de procedură civilă, Completul de judecată al Curții Supreme de Justiție consideră că recursul declarat de către Ministerul Justiției, este admisibil.

În conformitate cu art. 440 alin. (3) din Codul de procedură civilă (în redacția Legii nr. 246 din 31 iulie 2023 pentru modificarea unor acte normative, în vigoare de la 01 septembrie 2023), dacă este considerat admisibil, Completul examinează recursul în fond.

Studiind materialele dosarului, Completul de judecată al Curții Supreme de Justiție consideră că recursul urmează a fi admis, cu modificarea deciziei instanței de apel și hotărârii primei instanțe, din considerentele ce urmează.

Potrivit art. 445 alin. (1) lit. e) din Codul de procedură civilă (în redacția Legii nr. 246 din 31 iulie 2023 pentru modificarea unor acte normative, în vigoare de la 01 septembrie 2023), instanța, după de judecă recursul, este în drept să admită recursul și să modifice decizia instanței de apel și/sau hotărârea primei instanțe.

Prin acțiunea dedusă judecății reclamanta a solicitat încasarea prejudiciului moral în sumă de 240 000 lei în temeiul Legii privind modul de reparare a prejudiciului cauzat prin acțiunile ilicite ale organelor de urmărire penală, ale procuraturii și ale instanțelor judecătorești nr. 1545-XIII din 25.02.98

A arătat că a fost învinuită de comiterea infracțiunii prevăzute de art. 165 alin. (2) lit. b), d) Cod penal, invocând tragerea ilegală la răspundere penală timp de 6 ani și o lună.

În condițiile art. 2 alin. (1) și (2) din Legea privind repararea de către stat a prejudiciului cauzat prin încălcarea dreptului la judecarea în termen rezonabil a cauzei sau a dreptului la executarea în termen rezonabil a hotărârii judecătorești, orice persoană fizică sau juridică care consideră că i-a fost încălcat dreptul la judecarea în termen rezonabil a cauzei sau dreptul la executarea în termen rezonabil a hotărârii judecătorești poate adresa în instanță de judecată o cerere de chemare în judecată ce vizează constatarea unei astfel de încălcări și repararea prejudiciului cauzat prin această încălcare, în condițiile stabilite de prezenta lege și de legislația procesuală civilă.

Repararea prejudiciului cauzat prin încălcarea dreptului la judecarea în termen rezonabil a cauzei sau a dreptului la executarea în termen rezonabil a hotărârii judecătorești se face doar în măsura în care încălcarea a avut loc din cauze ce nu pot fi imputate exclusiv persoanei care a depus cererea de reparare a prejudiciului (denumită în continuare *reclamant*).

Sarcina nemijlocită de aplicare a dispozițiilor legii enunțate, prin stabilirea mărimii reparației prejudiciului cauzat prin încălcarea drepturilor sus-menționate, le revine instanțelor de judecată în fiecare caz individual, conform regulilor de competență jurisdicțională, specificate la capitolul IV din Codul de procedură civilă al Republicii Moldova.

În speță, la 01 octombrie 2015 s-a dispus începerea urmăririi penale în privința reclamantei Marin Cristina, în temeiul art. 165 alin. (2) lit. b), d) Cod penal.

Prin ordonanța din 28 octombrie 2015, Marin Cristina a fost recunoscută în calitate de bănuit în comiterea infracțiunii prevăzute de art. 165 alin. (2) lit. b), d) Cod penal.

La 28 octombrie 2015, a fost reținută în baza procesului- verbal de reținere.

La 30 octombrie 2015, Marin Cristina a fost pusă sub învinuire, incriminându-i-se comiterea infracțiunii prevăzute de art. 165 alin. (2) lit. b), d) Cod penal, fiind înaintat demers privind aplicarea față de Marin Cristina a măsurii preventive sub formă de arest preventiv pe un termen de 30 zile.

Prin încheierea Judecătoriei Centru, mun. Chișinău din 30 octombrie 2015 s-a dispus admiterea parțială a demersului procurorului și aplicarea față de Marin Cristina a măsurii preventive sub formă de arest la domiciliu pe un termen de 30 de zile.

Prin încheierea Judecătoriei Centru, mun. Chișinău din 27 noiembrie 2015, s-a dispus prelungirea cu 30 de zile a măsurii preventive sub formă de arest la domiciliu față de Marin Cristina.

Prin încheierea Judecătoriei Centru, mun. Chișinău, din 24 decembrie 2015, măsura preventivă sub formă de arest la domiciliu aplicată față de Marin Cristina a fost prelungită cu încă 30 de zile, până la 23 ianuarie 2016 ora 14⁰⁰.

Prin încheierea Judecătoriei Centru, mun. Chișinău, din 24 februarie 2016 s-a dispus respingerea demersului procurorului privind prelungirea măsurii preventive sub formă de arest la domiciliu și s-a înlocuit cu măsura preventivă alternativă arestului, sub formă de liberare provizorie sub control judiciar.

Prin ordonanța de începere a urmăririi din 28 noiembrie 2019, organul de urmărire penală a dispus începerea urmăririi penale în baza unei bănuieli rezonabile de comitere a infracțiunii prevăzute de art. 3621 alin. (2), lit. b) Cod penal. Cauzei penale fiindu-i atribuit nr. 2019515187.

Prin ordonanța de conexare a cauzelor penale din 28 noiembrie 2019, s-a dispus conexarea cauzelor penale nr. 2015515219 și 2019515187, într-o singură procedură, atribuindu-i numărul comun 2015515219.

La 21 ianuarie 2021, a fost emisă ordonanța conform căreia s-a dispus restituirea cauzei penale nr. 2015515219 conducătorului organului de urmărire penală al CCTP al INI al IGP al MAI pentru organizarea efectuării urmăririi penale suplimentare.

Prin ordonanța din 21 ianuarie 2021, s-a dispus efectuarea expertizei tehnice a documentelor și grafoscopice a contractului turistic cu nr. 585 din 09 octombrie 2014, eliberat pe numele lui Sîrghii Nicolae, încredințând executarea expertizei Centrului Tehnico Criminalistic și Expertize Judiciare al IGP al MAI.

Prin ordonanța din 11 august 2022, s-a dispus anularea totală, ca ilegală și neîntemeiată, a ordonanței de suspendare a urmăririi penale în cauza nr. 2015515219 din 17 decembrie 2021, cu reluarea urmăririi penale. Anularea totală ca fiind afectată de vicii fundamentale, a ordonanței de scoatere de sub urmărirea penală a învinuitelor Cristina Marin, Galina Leunte și Tamara Melinte din 16 decembrie 2021 în cauza nr. 2015515219.

Din conținutul ordonanței din 11 august 2022, rezultă că, la 16 decembrie 2021, procurorul în Procuratura pentru Combaterea Criminalității Organizate și Cauze Speciale, Ruslan Perevoznic, a dispus scoaterea de sub urmărire penală a învinuitelor Cristina Marin, Galina Leunte și Tamara Melnic, cu clasarea cauzei penale, pe motiv că fapta nu întrunește elementele infracțiunii.

La 17 decembrie 2021, a dispus și suspendarea urmăririi penale, pe motiv că nu este identificată persoana care poate fi pusă sub învinuire.

Prin urmare, Completul de judecată constată că urmărirea penală s-a desfășurat mai bine de 6 ani, ceea ce reprezintă o perioadă destul de îndelungată, pentru examinarea unei cauze civile.

Potrivit art. 6 din Convenția Europeană, Curtea Europeană a Drepturilor Omului a statuat că durata rezonabilă a unei proceduri trebuie apreciată în funcție de circumstanțele cauzei și cu ajutorul următoarelor criterii: complexitatea cauzei, comportamentul părților, comportamentul autorităților și importanța pentru părți a obiectului procedurii.

Întârzierile din cauza comportamentului autorităților sunt susceptibile să antreneze încălcarea Convenției.

În cazul de față, anume comportamentul autorităților a dus la încălcarea termenului rezonabil în cadrul cauzei penale în care a fost vizată Marin Cristina.

În virtutea alin. (3) și alin.(4) al art. 2 din Legea nr. 87 din 21 aprilie 2011, prejudicial cauzat prin încălcarea dreptului la judecarea în termen rezonabil a cauzei sau a dreptului la executarea în termen rezonabil a hotărârii judecătorești se repară indiferent de vinovăția instanței de judecată, a organului de urmărire penală, a organului responsabil de executarea hotărârilor judecătorești sau a instituției de stat debitoare.

Prejudiciul cauzat de o autoritate publică sau de o autoritate căreia statul i-a delegat atribuții de autoritate publică prin încălcarea dreptului la judecarea în termen rezonabil a cauzei sau a dreptului la executarea în termen rezonabil a hotărârii judecătorești se repară de către stat. Reparația prejudiciului se face de la bugetul de stat.

Aliniatul (6) al art. 2 din Legea nr. 87 din 21 aprilie 2011 stipulează că mărimea reparației prejudiciului cauzat prin încălcarea dreptului la judecarea în termen rezonabil a cauzei sau a dreptului la executarea în termen rezonabil a hotărârii judecătorești se stabilește de instanța de judecată în fiecare caz în parte, în funcție de circumstanțele cauzei în cadrul căreia a fost comisă încălcarea, precum și de pretențiile invocate de reclamant, de complexitatea cauzei, de comportamentul reclamantului, de conduita organului de urmărire penală, a instanței de judecată și a autorităților relevante, de durata încălcării și de importanța procesului pentru reclamant.

Prin prisma art. 2037 din Codul civil, mărimea despăgubirii pentru prejudiciu moral se determină de către instanța de judecată în funcție de caracterul și gravitatea prejudiciului moral cauzat persoanei vătămate, de gradul de vinovăție a autorului prejudiciului, dacă vinovăția este o condiție a răspunderii, și de măsura în care această despăgubire poate aduce satisfacție echitabilă persoanei vătămate.

Completul de judecată constată că susținerile reclamantei în sensul că a fost încălcat termenul de desfășurare a urmăririi penale în cauza în care a fost învinuită, și respectiv s-au încălcat prevederile art. 6 & 1 din Convenție, sunt corecte, dar în circumstanțele speței ele nu justifică existența unui prejudiciu moral atât de mare precum au reținut instanțele ierarhic inferioare.

Examinând cauza civilă, prima instanță și instanța de apel au constatat încălcarea dreptului Cristinei Marin în cadrul cauzei penale au dispus încasarea prejudiciului moral, în mărime de 90 000 de lei, sumă, care în opinia instanțelor ierarhic inferioare, constituie o satisfacție echitabilă suficientă prin încălcarea dreptului la judecarea în termen rezonabil a cauzei civile.

Completul de judecată al Curții Supreme de Justiție apreciază că instanțele judecătorești corect au stabilit și apreciat circumstanțele ce fac obiectul probațiunii în cauza respectivă, constatând încălcarea dreptului la desfășurarea urmăririi penale în termen rezonabil, însă suma acordată, cu titlu de despăgubiri morale, este exagerată.

În general, pentru aprecierea caracterului rezonabil al procedurii se va lua în considerare întreaga perioadă, însă o atare apreciere se va face în funcție de circumstanțele concrete ale cauzei.

În acest context, potrivit art.6 din Convenția Europeană pentru Apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților Fundamentale statuează că orice persoană are dreptul de a-i fi examinată cauza în mod echitabil, public și într-un termen rezonabil, de către un tribunal independent și imparțial, stabilit prin lege, care va hotărî fie asupra încălcării dreptului și a obligațiilor cu caracter civil, fie asupra temeiniciei oricărei acuzații în materie penală îndreptată împotriva sa.

Conform art. 5 alin. (1) și (2) al Legii nr. 87 din 21 aprilie 2011 privind repararea de către stat a prejudiciului cauzat prin încălcarea dreptului la judecarea în termen rezonabil a cauzei sau a dreptului la executarea în termen rezonabil a hotărârii judecătorești, în urma constatării faptului că a fost încălcat dreptul la judecarea în termen rezonabil a cauzei sau dreptul la executarea în termen rezonabil a hotărârii judecătorești, instanța de judecată decide asupra acordării unei satisfacții echitabile de la bugetul de stat în contul reparării prejudiciului moral, material, precum și a costurilor și a cheltuielilor de judecată.

Reținând împrejurările de fapt și de drept elucidate supra, având în vedere principiile compensării echitabile și rezonabile a prejudiciului moral, suferințele morale, starea de stres cauzate Cristinei Marin, Completul de judecată va micșora cuantumul prejudiciului moral stabilit de prima instanța și instanța de apel în beneficiul acesteia de la **90 000 lei până la 50 000 lei**, sumă ce ar compensa suferințele avute și ar constitui o satisfacție echitabilă, fiind și una corelativă cu practica judiciară pe cazuri analogice.

Completul de judecată al Curții Supreme de Justiție reține că unul din criteriile orientative generale de apreciere a prejudiciului moral este criteriul echității, care exprimă că cuantumul trebuie să prezinte o justă și integrală despăgubire. În temeiul Convenției Europene pentru Apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților Fundamentale, acest criteriu se traduce prin necesitatea ca partea vătămată să primească o satisfacție echitabilă pentru prejudiciul moral suferit.

Cuantumul despăgubirilor trebuie stabilit astfel, încât acesta să aibă efect compensatoriu și nu trebuie să constituie nici sume excesive pentru autorii daunelor și nici venituri nejustificative pentru victimele daunelor.

Respectiv, reieșind din normele legale în raport cu materialele cauzei, Completul de judecată reține că instanțele de judecată nu au stabilit corect suma ce urmează a fi încasată cu titlu de prejudiciu moral, din care considerente recursul declarat de Ministerul Justiției urmează a fi admis în acest sens, cu modificarea deciziei instanței de apel și hotărârii primei instanțe, prin micșorarea cuantumului prejudiciului moral încasat.

Față de cele reținute în precedent, în considerarea situației de fapt expuse, se constată că suma de 90 000 de lei este exagerată.

Or, despăgubirile pentru prejudiciul moral trebuie să fie juste, raționale și echitabile, adică trebuie stabilite în așa fel, încât să asigure efectiv o compensare suficientă și nicidecum exagerată a prejudiciului moral cauzat.

Astfel, atât prima instanță cât și instanța de apel apreciind corect circumstanțele cauzei și valorificând prejudiciul moral suportat de reclamantă în corespundere cu prevederile legislației în vigoare, a admis parțial acțiunea, însă suma de 90 000 de lei încasată de instanța de fond și menținută de instanța de apel este una exagerată și excesivă în raport cu criteriile stabilite la caz și principiul general al echității.

Completul de judecată consideră că suma de 50 000 de lei reprezintă o sumă rezonabilă, care va acorda o evaluare pertinentă daunelor compensatoare, fiind în corespundere cu caracterul și gravitatea suferințelor psihice suportate de către reclamată, în urma acțiunilor ilicite ale organelor de urmărire penală ale procuraturii și ale instanțelor de judecată.

Prin urmare, instanța reține că această valoare este de natură a oferi reclamantei satisfacție morală pentru prejudiciile morale suferite, cu respectarea principiului proporționalității și a justului echilibru între natura valorilor nepatrimoniale lezate și sumele acordate.

Totodată, Completul de judecată apreciază ca neîntemeiate argumentele Ministerului Justiției cu referire la faptul că Marin Cristina nu a prezentat probe care ar confirma prejudiciul moral cauzat prin acțiunile organelor de urmărire penală, nefiind temei de a genera obligațiunea statului la repararea acestuia, dat fiind că acest argument poartă un caracter declarativ și formal, fiind contrar prevederilor Legii nr.87.

Deci, în această parte decizia instanței de apel și hotărârea primei instanțe urmează a fi modificate prin micșorarea cuantumului despăgubirii morale până la 50 000 de lei, fiind pe măsură de a atenua suferințele psihice și fizice cauzate reclamantei, precum și fiind echitabilă și nicidecum exagerată sau diminuată pentru prejudiciul suferit de către ultimul, această despăgubire fiind corespunzătoare și criteriilor de despăgubire stabilite de Curtea Europeană a Drepturilor Omului prin jurisprudența sa constantă (cauza Șarban vs Republica Moldova și cauza Ceaicovschi vs Republica Moldova).

Ținând cont de considerentele de mai sus, Completul de judecată al Curții Supreme de Justiție va admite recursul declarat și va modifica decizia instanței de apel și hotărârea primei instanțe în partea reparării prejudiciului material, prin micșorarea cuantumului acestuia, până la suma de 50 000 de lei, în rest va menține decizia instanței de apel și hotărârea primei instanțe.

În conformitate cu art. 442, art. 444, 445 alin. (1) lit. e) din Codul de procedură civilă, Completul de judecată al Curții Supreme de Justiție

d e c i d e:

Se admite recursul declarat de Ministerul Justiție.

Se modifică decizia Curții de Apel Chișinău 07 februarie 2023 și hotărârea Judecătorei Chișinău, sediul Centru, din 16 septembrie 2022, în cauza civilă, intentată la cererea de chemare în judecată înaintată de Marin Cristina împotriva Ministerului Justiției cu privire la constatarea încălcării dreptului la examinare în termen rezonabil a cauzei penale, încasarea prejudiciului moral, și compensarea

cheltuielilor de judecată, prin micșorarea prejudiciului moral încasat de la bugetul de stat prin intermediul Ministerului Justiției în beneficiul reclamantei Marin Cristina până la suma de **50 000 (cincizeci mii)** de lei.

În rest, decizia Curții de Apel Chișinău 07 februarie 2023 hotărârea Judecătoriei Chișinău, sediul Centru, din 16 septembrie 2022, se mențin.

Decizia este irevocabilă.

Președinte, judecător

Aliona Miron

Judecători

Diana Stănilă

Ion Malanciuc